

**Een woord aan allen, die gaarne het beste voorbeeld
wenschen na te volgen.**

<https://hdl.handle.net/1874/353638>

96. 8

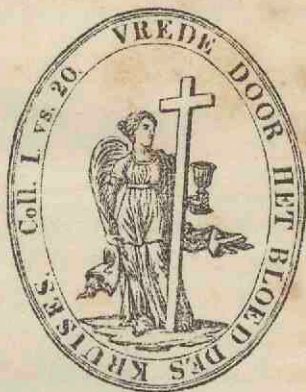
EEN WOORD AAN ALLEN;

DIE GAARNE

HET BESTE VOORBEELD

WENSCHEN NA TE VOLGEN.

DERDE DRUK.

Te ROTTERDAM,

bij M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1856.

N°. LVII.

FOURTH

The following is a list of the names of the persons who have been admitted to the office of the Secretary of the Board of Education since the last meeting of the Board. The names are given in the order in which they were admitted, and are followed by the date of their admission. The names are given in the order in which they were admitted, and are followed by the date of their admission.

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendelinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij min geoeffenden; —
namelyk: L. MERENS, Predikant, H. E. VINKE, Th. Dr. en Hoogleeraar te Utrecht, J. MOLL, Jacobz., Predikant te 's Gravenhage, J. BRAVE, W. VAN DER LEEUW, Predikanten te Amsterdam, R. ADRIANI en J. J. VAN OOSTERZEE, Th. Dr.

Predikanten te Rotterdam, overeenkomstig hun ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door een hunner of door de drukkers dezes onderteekend is.

M. W. J. H. J. H. J. H.

INHOUD.

INLEIDING.

EERSTE AFDEELING.

Over den hemelschen zin en de grondtrekken van het karakter van Jezus in het algemeen.

TWEEDE AFDEELING.

Hoe deze hemelsche karaktertrekken zich openbaarden in de verschillende omstandigheden van zijn leven.

EERSTE TIJDPERK.

Hoe in zijne kindschheid en jongelingsjaren

TWEEDE EN VOORNAME TIJDPERK.

Hoe in zijn openbare leven.

EERSTE HOOFDSTUK.

Jezus in zijne openbare Godverheerlijking.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Jezus in zijnen arbeid.

DERDE HOOFDSTUK.

Jezus zich ontspannende van zijnen arbeid.

VIERDE HOOFDSTUK.

Jezus in den omgang des gezelligen levens.

§ 1.

Jezus verkeer omtrent zijne bloedverwanten.

§ 2.

Jezus omgang met zijne vrienden.

- a.* Jezus een gezellige vriend.
- b.* Jezus een vertrouwelijke vriend.
- c.* Jezus een deelnemende vriend.
- d.* Jezus een getrouwe vriend.
- e.* Jezus niettemin een nederige vriend.

§ 3.

Jezus omgang met anderen.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Jezus levenswijsheid.

§ 1.

Jezus levenswijsheid in de betooning van vaderlandsliefde.

§ 2.

Jezus levenswijsheid in de keuze eener woonplaats.

§ 3.

Jezus levenswijsheid in het ontwijken van gevaren.

§ 4.

Jezus levenswijsheid in zijnen toorn.

§ 5.

Jezus levenswijsheid in het blijven in zijnen kring en bij zijne roeping.

§ 6.

Jezus levenswijsheid in het gebruik maken van voorkomende gelegenheden tot zijn oogmerk.

ZESDE HOOFDSTUK.

Jezus in zijnen strijd met verzoeking

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Jezus in lijden.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

De stervende Jezus.

BESLUIT.

INLEIDING.

Van wien zoudt gij wederom liever dan van Jezus lezen, mijne Geliefden! op wien immers ons oog nooit genoeg gevestigd, en van wien het hart nooit verzadigd is? De Apostel Paulus stelde er hoogen prijs op, *dat Hij ons als voor de oogen geschilderd zij* (1). Zoo moet Hij ons gedurig voor den geest staan, als of Hij onder ons gekruist ware, als of wij Hem hadden zien lijden, als of wij Hem hadden zien sterven met eigen oog, als de verzoening voor onze zonden. Dat leert ons de wijze van regtvaardiging, welke Gods heilige liefde voor ons noodig geoordeeld heeft, des te beter kennen. Het bewaart ons des te veiliger voor den minsten opstand tegen die

(1) Gal. III: 1.

aanbiddelijke wijsheid onzes Gods (1), en vereenigt ons des te volkomener met dezelve in geloove des Evangeliums. Het verootmoedigt ons des te dieper, als wij dáár zien, hoe onze zonde veroordeeld moest worden, in hetgene Hij voor ons leed, en het vervult ons met te levendiger afkeer van alles wat overtreding tegen Gods heiligen en wijzen wil heeten kan. Het vertroost ons te krachtiger, als die het weten, welke vrijmoedigheid wij, bij opregte toevlugtneming daartoe, hebben door dat bloed en door die gehoorzaamheid, en zijne voorspraak daarop gegrond (2). Het verbindt ons te naauwer in ootmoedige en dankbare wederliefde aan Hem, die zoo veel voor ons verlaten en zoo veel voor ons dragen wilde en nog steeds zijn wil, en aan den Vader, die zijnen eenigen en geliefden niet gespaard, maar voor ons overgegeven heeft: het dringt ons onwederstaanbaar om voor Hem te leven en voor dien Redder van allen die Hem aanroepen. Zalig hij, die, uit dit beginsel van dankbare wederliefde, dagelijks

(1) Rom. X: 3. (2) 1 Joh. II: 1, 2. Rom. VIII: 34, X: 13. Hebr. IX: 24, VII: 25.

slechts vraagt, wat Hem en den Vader be-
 haagt. Zalig hij, die, dat lezende in het
 eeuwig Evangelie, in de beloofde kracht des
 Heiligen Geestes, en om haar biddende steeds
 waakt op alle zijne wegen, jagende naar ge-
 hoorzaamheid en heiligmaking, naar al wat
 waarachtig is en eerlijk en regtvaardig en
 rein, naar al wat liefelijk is en wel luidt,
 zoo daar eenige deugd is en zoo daar eenige
 lof is, levenslang, en strijdende tegen al wat
 er tegen over staat met bezadigden en wijzen
 moed, tot dat de wapens worden nedergelegd
 in de ure waarin men ontslaapt, om in te
 gaan in de ruste, die er overblijft voor het
 volk Gods. Och! dat Hij ons dagelijks zoo
 voor de oogen geschilderd stond! Och, dat
 de prediking van zijn lijden en dood en des-
 zelfs gedachtenis aan het avondmaal, naar
 zijne wijze en liefderijke bedoeling meer zoo-
 danige vruchten bij ons drage!

Maar Hij moet ons niet alleen voor de oogen
 als geschilderd staan, als of Hij onder ons
 gekruist ware, maar ook, als zagen wij Hem
 onder ons rondwandelen, als waren wij oogge-
 tuigen van den zin en het gevoelen, hetwelk

altijd in Hem was. Hij is toch niet alleen voor ons gestorven als eene verzoening voor de zonde; maar Hij heeft ons ook, *en* in geheel zijn leven, *en* in zijn laatste lijden en sterven een exempel nagelaten, opdat wij in zijne voetstappen wandelen zouden, en de Geest, die uit God is en in ons door Hem wonen wil, werkt, ook door deze voorstelling van zijn voorbeeld, op onze harten. Ik wensch u daarin eenigzins behulpzaam te zijn: en dat is u immers welkom? Maar dan wilt gij ook wel, even als met vorige boekjes, dit woord aan u dikwijls lezen en gedurig bij de hand hebben ter uwer besturing. Als het verlangen, dat Zijn zin in u overvloediger ware, u niet vreemd is, dan is de vraag: hoe deed de Heer in allerlei levensgevallen, u hoogst belangrijk. Als de ootmoedige aanneming van Gods genade door Hem u het harte in liefde tot Hem en den Vader heeft ontsloten, dan is het u behoefte Hem veel voor den geest te hebben, en Hem liefde en dankbaarheid en gehoorzaamheid te bewijzen en blijdschap te veroorzaken over u, daarmede ook dat gij dagelijks meer naar zijne

navolging jaagt. Ik zal u wel niet alles kunnen noemen: dan moest ik een groot boekdeel schrijven, en dat is het doel van deze stukjes niet; maar ik zal u, hoop ik, met weinige woorden toch menigen wenk kunnen geven, die uw nadenken en uwe navolging opwekt. Het komt ook niet te pas volstrekt alles te noemen wat de Heer sprak en deed; want waar Hij sprak of handelde als Gods Zoon, met zijne magt en majesteit bekleed, daar kan Hij ons ter navolging niet voorgesteld worden, evenmin als waar Hij sprak of handelde in eene betrekking, in welke wij niet zijn geplaatst. Zoo zal ik Hem u niet voorstellen, waar Hij als de beste leeraar ook het beste voorbeeld voor leeraars is, behalve in zoo verre gij ook van Hem als zoodanig leeren kunt, hoe gij bij het onderrigten van anderen, van uwe kinderen vooral, best slaagen zult.

Eer ik tot het onderwerp zelf kome, nog dit eene verzoek: dat gij toch niet toegeeft aan de dwaling, dat het onnavolgbare van Jezus voorbeeld ons ontmoedigend zoude moeten zijn. Dat is inderdaad eene dwaling door

welke gij dit boekje ongelezen wegleggen, door welke gij hetzelfde moedeloos, of misschien wel half wrevelig, als werd van ons te veel gevergd, versmaden zoudt. Hoe onredelijk! Heeft dan het volmaakte, uwe jeugdige krachten verre te boven gaande, van de voorbeelden uwer onderwijzers en onderwijzeressen u afgeschrikt, naar welke zij u hebben onderwezen. Of vormdet gij u niet naar hetzelfde in de hoop, dat gij toch eenmaal aan hen gelijk zoudt kunnen worden? En is ons dat ook niet beloofd? 1 Joh. III: 2. Hebt gij toen wel ooit zoo onredelijk geredeneerd? Hoe? moest ons dan liever bij al de gebrekkige voorbeelden nog een gebrekkig voorbeeld gegeven zijn, opdat wij het onaangename gevoel missen zouden, dat hetzelfde *hier* in die mate onnavolgbaar voor ons is? Kan dat onaangename gevoel ook in den grond eerzucht en hoogmoed zijn, of met eenigen tegenzin of opzien tegen den strijd, tegen *alle* besmetting des vleesches en des geestes, meer dan gij zelf nog ziet, in verband staan? Of is het dat niet, is het waarlijk ootmoed, gelijk deze ook zoodanige rig-

ting nemen kan; is het u wezenlijk van harte tot leed dat gij in zijne navolging, o! zoo veel te kort komt; ei! laat het u genoeg zijn, dat de volkome gelijkheid aan Hem, u eerst hier boven beloofd is, en dat gij het met goeden moed zóó na aan die hemelsche volkomenheid moet zoeken te brengen, als gij hier zult kunnen. Weet gij dan, dat Hij u door zijne opvoedingszorg over u, mits gij u gedurig aan Hem toevertrouwt, als met eigen hand daartoe leiden, en dat immer Gods Geest met goddelijke kracht u vervullen wil. Weet gij dan, dat uwe betreurde en beledene tekortkomingen u om zijne volmaakte zoenofferhande en voorspraak allen vergeven worden, wanneer gij daar steeds uwe toevlugt zoekt; dat gij, ook uit deze mislukkingen van uwen strijd, wijsheid en ervaring leeren zult, en dat gij Hem dagelijks meer liefhebben zult, naarmate zijne liefde dagelijks meer geduld met u oefent en u meer vergeeft. Opzettelijk onachtzaam wezen, of onder uwe tekortkomingen onverschillig zijn, neen! dat zult gij niet kunnen: dan zoudt gij er dat leed niet over dragen en de

dorst naar de volmaaktheid, uit dat ootmoedig beginsel, niet in u zijn. Neen, liever dan het boekske weg te leggen, willen wij aan Joh. XII: 26, 1 Joh. II: 6 en Matth. V: 48 denken!

Na u dit een en ander vooraf herinnerd te hebben, stel ik u den Heer dan, *in het algemeen* voor in zijnen hemelschen zin en karakter, gelijk dat altijd en in alles in Hem doorstraalde, en dan, hoe dat in Hem werkte in de *bijzondere* omstandigheden zijns levens, in zijne kindschheid en jongelingsjaren reeds; maar daarenboven gedurende geheel zijn openbare leven, op dagen aan de dienst van God bijzonder geheiligd niet slechts, maar elken dag in zijnen arbeid en in zijne ontspanningen van zijnen arbeid, in zijnen omgang en in zijne eenzaamheid, ook in de verzoeken tot zonde welke Hem omringden, in zijn lijden, en toen Hij stierf.

EERSTE AFDEELING.

OVER DEN HEMELSCHEN ZIN EN DE GROND-
TREKKEN VAN HET KARAKTER VAN
JESUS IN HET ALGEMEEN.

Zoude de Heer aan ons aller geboorte-erfenis ontheven zijn, volgens welke wat uit vleesch geboren is, vleesch is, en volgens welke wij allen onvolmaakt en besmet ter wereld komen, Hij moest, ook naar zijn stoffelijk deel, eenen gansch buitengewonen oorsprong bezitten. O! wonder van goddelijke wijsheid, liefde en magt! De Heilige Geest is over Maria gekomen en de kracht des Allerhoogsten heeft haar overschaduwd, en nu is dat heilige dat uit haar geboren is, afgescheiden geweest van de zondaren en onbesmet. (1) Heerlijke geboorte! Wederom een mensch op aarde, gelijk eens de eerste mensch, het beeld van God onvermengd dragende, en tevens een hulsel deelachtig voor de inwoning der goddelijke natuur van den Zoon des Vaders geschikt. Dat bezit van Gods onvermengde beeld vormde Hem ook reeds in zijne kindschheid en jongelingsjaren tot dien

(1) Luc. I: 35. Hebr. VII: 26.

onvergelijkelijke, die allen overtrof zonder opzien te baren en die steeds toenam in wijsheid en in genade bij God en bij de menschen (1). Maar, daarenboven, werd Hij op zijn dertigste levensjaar in nog ruimer mate met gaven des Heiligen Geestes tot het groote werk zijner bediening toegerust, zoo dat Hij nu *vol* des Heiligen Geestes (2) daar henen wandelde, en naar de profetiën, welke van Hem gesproken hadden (3), van de vreeze des Heeren geheel doordrongen was. Ik zal, om u op dezen hemelschen *zin* des Heeren te wijzen, nu nog in geene bijzonderheden treden, noch zijne geschiedenis met u doorloopen. Dan zouden wij ligt tot noodelooze herhalingen komen. Ook mogt ik dan wel alles aaneengeschakeld u verhalen; want alles was er van doortrokken, wat Hij ooit deed of sprak. Maar ook zonder dit weet gij het. Hij zocht nooit zijne eer, maar de eer zijns Vaders. Hem had Hij lief, zijnen wil beproefde Hij in alles. In Hem te rusten, aan zijne beschikkingen zich met genoegen te onderwerpen, Hem te gehoorzamen, op Hem te vertrouwen,

(1) Luc. II: 52. (2) Luc. IV: 1. (3) Jes. XI: 23.

voor Hem te leven en met zijne gedachten altijd bij Hem te wezen, van wien Hij trouwens wist dat Hij altijd bij en met Hem was, al zag ook zijn lichamelijk oog Hem niet; dit was onafgebroken zijne lust, zijn dagelijksch werk, zijne vreugd. En met dezen wil zijns Vaders, ook in liefde tot en mede-doogen met menschen, met ongelukkigen, die zich op Hem verlaten wilden vooral, volkomen overeenstemmende, was zijn geheele openbare leven, een leven niet voor zich zelf maar voor anderen. In plaats van gediend te worden, diende Hij menschen, zondaars, ons! Wat zullen wij Hem vergelden? zullen we Hem ook gehoorzamen, als Hij ons nog prediken laat, dat het gevoelen hetwelk in Hem was, ook in ons zijn moet?

Met dien heiligen, hemelschen, godvruchtigen zin, stonden ook de grondtrekken van zijn karakter in het naauwste verband. Niet zonder dagelijkschen strijd en verzoeking, gelijk de Schrift ons zoo duidelijk zegt, dat Hij in alle dingen verzoekt is geweest, gelijk wij, doch zonder zonde (1). Deze, door de

(1) Hebr. IV: 15.

teederste godsvrucht steeds bestuurde karaktertrekken waren, vooral gevoeligheid, doch geregeld door verstand; ernst, maar gewijzigd door zachtmoedigheid; ijver, maar gematigd door kalmte van geest, en opregtheid, doch bestuurd door voorzichtigheid.

Waar valt zijne edele gevoeligheid niet in het oog? Zij werd door zijne liefde tot zijnen Vader en tot de menschen verhoogd en zij maakte Hem wederkeerig vatbaar voor die liefde. Zij deed Hem met ware deelneming, blijde zijn met de blijden, en weenen met de weenenden. Zij maakte Hem dankbaar bij hetgene Hem genoeg deed en vatbaar voor de goddelijke bedoelingen voor Hem en voor de zijnen in zijn lijden (1). Maar zij was altijd door verstand gewijzigd. Nooit werd zij in vreugde uitgelatenheid, nooit misnoegdheid of moedeloosheid in den tegenspoed. Ziet Hem zoo gevoelig, maar tevens zonder overdrevenheid, verblijd bij de belangrijke wederkomst der 70 discipelen. Ziet Hem diep, maar heilig en zonder zijne veerkracht te verliezen, bedroefd in Gethsemané. En wat het blijde zijn en het

(1) Hebr. II: 17, 18. IV: 15.

weenen met anderen betreft: aanschouwt zijne hartelijke, maar altijd bezadigde deelneming in de bruiloftsvreugde te Cana en in de rouwe aan het sterfhuis te Bethanië.

Zijn heilige ernst is mede op elke bladzijde zijner geschiedenis te lezen. Hij velde over het gewigt der zaken een waarachtig oordeel. De kleinste vogel was in zijn oog niets minder dan een gewigtig deel der schepping, het voorwerp der goddelijke Voorzienigheid; maar verre van overdrevenheid of beuzelgeest, waren de Farizeeuwsche reinigingen in het geheel niet in zijnen geest. Even zoo was zijn ernst door zachtmoedigheid bestuurd. Dezelfde mond die spreken moest: Wee u gij veinsaards! bad ook, waar Hij *kon* en *mogt*: Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. In ons oog schijnt ernst en zachtmoedigheid vaak tegenstrijdig. In Jezus was het één, gelijk in God. Zijn ernst was immer een zachtmoedige ernst en zijne zachtmoedigheid eene regtvaardige zachtmoedigheid.

Even zoo was het met zijnen ijver gelegen. Deze kenmerkte zijnen arbeid door vlijt, geheel zijne godsvrucht door werkdadigheid en

zijn lijden door onbezwekene volharding. Maar zou overspannen ijver de krachten, voor den arbeid geschikt, ondermijnen, de godsvrucht in dweepzucht of werkheiligheid doen ontaarden en het lijden verzwaren boven hetgene God oplegt, zoek dat bij den Heer niet. Nooit werd bij zijnen ijver kalmte van geest gemist, zoo min als zijne kalmte immer traagheid werd. Van den morgen tot den avond was Hij bezig, maar met bedaarden gang; was het Hem behoefte, dan aarzelde Hij ook niet om de schare op eenen berg of op de zee te ontwijken en betamelijk te rusten van zijne vermoeijenis; en zijn lijden ging Hij met bezadigden moed tegen, zonder hetzelfde roekeloos als in den mond te loopen.

Wie kent eindelijk zijne opregtheid niet? Immers zweefde zij Hem bij vriend en vijand op de lippen. Maar zoude te ver gedrevene openhartigheid iets ontijdig aan zijne vrienden hebben ontdekt, of zijne vijanden in hunne boosheid begunstigd hebben, ziet het aan zijn onderwijs, aan zijne gesprekken, aan zijne bedachtzame, soms ontwijkende antwoorden, hoe Hij alsdan zelf de volmaakte beoefenaar

was van hetgene Hij zijnen vrienden aanbeval :
 „Zijt voorzigtig gelijk de slangen , en opregt
 gelijk de duiven.” (1)

Mij dunkt, gij dankt God met mij, voor
 zulk eenen voorganger op den weg der waar-
 heid en des verstands. Mij dunkt, gij dankt
 God met mij dat de Geest, die in Hem als het
 Hoofd is, ook in ons zijne lidmaten wonen
 wil, dat Hij ons op het gebed is toegezegd.
 Mij dunkt, gij dankt God met mij, dat, zullen
 wij Hem hier op verre na niet volmaakt leeren
 navolgen, wij, die met eene besmetting te
 strijden hebben, van welke Hij ontheven was;
 dat, zeg ik, de volmaaktheid ook de maatstaf
 niet is, naar welke wij onze hoop op het betere
 hemelsche leven behoeven af te meten, maar
 dat we hier evenwel, in zijne kracht, tot de-
 zelve naderen kunnen en mogen; dat er voor
 allen waarlijk betreurden afstand van Hem,
 door de goddelijke genade in Hem, vergeving
 is; en dat, wie hier dagelijks in opregtheid in
 zijne voetstappen wenscht en zoekt te wand-
 len, in al deze voortreffelijkheden hier boven
 eens volkomen aan Hem gelijk zal zijn.

(1) Matth. X: 16.

Zeg dan niet moedeloos: „Wie klimt dien berg des Heeren op?” maar neemt het met mij, gaarne ter harte, als wij nu voortgaan, om ons Zijn beeld, meer in de verschillende bijzonderheden zijns levens, voor den geest te brengen.

TWEEDE AFDEELING.

HOE DEZE HEMELSCH E KARAKTERTREKKEN
ZICH OPENBAARDEN IN DE VERSCHILLENDE
OMSTANDIGHEDEN VAN ZIJN LEVEN.

EERSTE TIJDPERK.

Hoe in zijne kindschheid en
jongelingsjaren.

Gij kent de geschiedenis zijner reize naar het Paaschfeest op zijn twaalfde jaar, welke door zijne edele moeder in den kring harer vertrouwde vrienden en vriendinnen waarschijnlijk meermalen verhaald en zoo ook ter kennisse van Lucas gekomen is (1). Ziet er uit, welk vertrouwen Hij zich toen reeds bij haar verworven had, dat zij het Hem toe-trouwde in eene van menschen zoo ver-

(1) Luc. 11: 41—51.

vulde stad, alleen zijnen weg te gaan en zich bij eene der karavanen te voegen aan het einde van het feest bij welke zij Hem des avonds dachten te vinden. Wij willen het onzen kinderen, dunkt mij, dikwijls herinneren of te lezen geven. En gij, lieve kinderen! die dit leest, jaagt er biddende naar, dat, van kindsbeen af, door geloof in Hem, zulk een bezadigd en godvreezend karakter in u zij, dat uwe ouders op goeden grond zulk een vertrouwen in u kunnen stellen. Eene betamelijke vrijheid is begeerlijk. Waarom zoudt gij ook niet zelf uwen weg eens mogen gaan? Dat zal men u zelfs gaarne vergunnen. Alleenlijk, men moet het op goeden grond u kunnen toestaan. Dat zal u kunnen ten deele vallen door geloof en godsvrucht, van der jeugd af gezocht. Zoo aangenaam is vroege bezadigdheid en godzaligheid. Zoo is zij geen droevige last, gelijk het vooroordeel menigmaal denkt, maar een waar genot, hetwelk altijd nieuw genot voorbereid. Ziet er uit hoe de tempel Jezus geliefde verblijfplaats, en het hooren der Wijzen van zijnen tijd zijne geliefkoosde bezigheid was. Kinderen moeten van dien

Volmaakten willen leeren, gaarne ter kerke te zijn en in godsdienstig niet minder dan in wetenschappelijk onderwijs, als het ware, te hangen aan de lippen van hunnen leeraar. Zult gij het ter harte nemen? Dat Jezus na het einde van het feest te Jeruzalem bleef, daarvan weet ik u, bij gebrek aan zeker narigt, de ware reden niet mede te deelen; maar gij gelooft gaarne met mij, dat het eene geheel onschuldige reden was, al konden wij er ook niets van gissen. Heeft Hij ook misschien verwacht, dat men Hem aangaande den tijd der afreise waarschuwen zoude? En hebben Maria en Jozef misschien gedacht, dat Hij dien tijd, ook zonder waarschuwing, begrepen en zich bij de aanverwanten en karavane gevoegd had? Honderdmaal gebeurt er in de zamenleving iets dergelijks uit louter misverstand. Toen er dan nu met de reis naar de rustplaats der karavane een dag, en met de terugreis van de rustplaats naar Jeruzalem een tweede dag verloop was, brengen zij eenen derden door met Hem overal te zoeken en vinden Hem eindelijk in den tempel. Maar hoe bescheiden is het antwoord op de vraag zijner ont-

stelde moeder: Kind! waarom hebt gij ons
 zoo gedaan, uw vader en ik hebben u met
 angst gezocht? niet: lieve moeder! ik heb
 van den tijd der afreize volstrekt geen' kennis
 gekregen; maar alleen: hoe kondet gij mij
 ergens anders dan hier denken of zoeken, wist
 gij dan niet, hebt gij er dan niet aan gedacht,
 dat ik, thans hier zijnde, deze gelegenheid
 waarnemen moest, om in de dingen mijns
 Hemelschen Vaders, zoo lang mogelijk bezig
 te zijn? en dat gij mij dus hier slechts be-
 hoeftet te zoeken, om mij dadelijk te vinden,
 Lieve Kinderen! zult gij ook altijd uwe ouders
 zóó met liefde en bescheidenheid antwoorden,
 ook als gij misschien op eenig misverstand,
 aan hetwelk gij geene schuld hebt, zoudt kun-
 nen opmerkzaam maken? En zult gij ook,
 indien uwe keuze zich, onder opzien tot God,
 reeds op eenigen aanstaanden werkkring mogt
 bepaald hebben, zóó in al uw werk die be-
 stemming en, in verband daarmede, ook uwe
 hoogste bestemming bovenal voor oogen heb-
 ben? Toen ging Jezus, lezen wij vs. 52, met
 hen af naar Nazareth, en was hen onderdanig.
 Zal men ook van u kunnen zeggen, dat gij

uwen ouderen onderdanig zijt? Dat moet eene der hoogste lofspraken zijn, waarnaar gij jaagt. Ik zal er niet veel van zeggen. Uw eigen hart moge het u zeggen. De jongeling, over wiens verstand en antwoorden de wijzen van Jernzalem zich verwonderden, uw Heer en Regter, was zijnen ouderen nogtans onderdanig. Zal ik de toepassing maken? of zult gij het zelf doen? Als door de zonde, het goede weder in kwaad ontaarden zoude; als de lofwaardige verlichting u tot zelfverheffing vervoeren zou, bij de ligt mogelijke gewaarwording, dat uwe kennis die uwer ouderen, aan wien in hunne jeugd zoo veel niet geleerd is, als zij u, zelf met opoffering van geld, leeren laten, in sommige dingen te boven gaat. O! laat Jezus in zijne onderdanigheid aan menschen die zoo veel minder wisten dan Hij, u dan als voor de oogen geschilderd staan. Omdat het goede, door de zonde, de dood wordt, is verwaarloozing van den ouderdom, allerlei onbeleefdheid en vermetelheid zelfs, het kenmerk der jeugd en der jongelingschap maar al te zeer in onze dagen geworden. Ei! laat u daarmee niet besmetten. Waakt en bidt er

tegen. Door gebrek aan onderdanigheid wordt de beste verstandsontwikkeling jammerlijk ont-sierd. Eph. VI: 1-3 en Spreuk. XXX: 17 staan in onzen bijbelschen wegwijzer tegen elkander over! Nog lezen wij van den Heere Jezus dat Hij in wijsheid en in grootte toenam. Gij wordt ook hoe langer zoo grooter en eens een man. Gij dankt, hope ik, voor die bewa-ring uwer gezondheid, en voor die ontwikkeling uwer frissche leden. Maar zult gij dan nu ook toenemen in wijsheid? Wij kunnen uit zijne redenen en gelijkenissen, in volwassen leeftijd door Hem gesproken, zien, dat Hij in zijne jeugd opmerkzaam was geweest op de natuur en op de dagelijksche voorvallen des huisselijken en maatschappelijken levens; en aan alles blijkt het dat Hij een verstandig gebruik gemaakt had van de Heilige Schriften, van het onderwijs zijner godvruchtige moeder en van het gebed. Deze vijf heerlijke mid-delen om waarlijk wijs te worden, mogen u dan uit de kindschheid van uwen Heer zijn aanbevolen, bij al hetgene u ter uwer vorming nog meer openstaat. Toenemen, gelukkige vorderingen maken, dit moet langs dien weg

uwe bezadigde lust en keuze zijn. Daarop zal zegen van boven rusten. De Heer, eindelijk, trad niet voor den tijd zijnen openbaren werkring in. Neen, met kalmte van geest wachtte Hij de daartoe in zijn vaderland bestemde jaren af. De eerezucht of de overdrevenheid wil altijd vroeger, de wijsheid is bezadigd en kalm van ziel en zinnen; maakt gij, in zijne voetstappen wandelende, elk oogenblik u ten nutte, maar wacht ook even zoo uwen tijd af. Gij zult dan des te beter voorbereid en des te vruchtbaarder in uwen werkring bezig kunnen zijn.

En wij, lezers en lezeressen van meerderen leeftijd, als wij onze kindschheid en jongelingschap, bij al wat wij van den Heer hier gezegd hebben en nog meer hadden kunnen zeggen, vergelijken, zal dan ook bij nederige dankstoffe, aan Hem, die onzen vroegeren leeftijd leidde en bewaarde, tevens schaamte ons moeten bedekken? Zal ook, met het oog op zijn kruis, de bede voegen op onze lippen: Gedenk niet der zonde mijner jeugd, o Heere! is die bede u dan ook behoefte? en wilt gij dan ook met Gods genade nog herstellen wat te herstellen is?

TWEEDE EN VOORNAME TIJDPERK

Hoe in zijn openbaar leven.

EERSTE HOOFDSTUK.

Jezus in zijne openbare godverheerlijking.

De Heer schaamde zich zijne godsdienstige beginselen niet. Ook achtte Hij zich boven de openlijke zamenkomsten zijner tijdgenooten niet verheven. De Sabbath was Hem heilig: wij lezen van Hem (1), dat het zijne vaste gewoonte was op den dag des Sabbaths in de synagoge op te gaan. Ook ging Hij op de hooge feesten op naar Jeruzalem. Die openbare godsdienstigheid streed bij Hem niet tegen het dienen van God in geest en waarheid. Hij verklaarde zich wel meermalen tegen de beuzelachtige bijvoegselen der Farizeen van zijnen tijd, en hield zich daaraan ook niet. Maar de gelegenheid om God in het openbaar te vereeren was Hem aangenaam, belangrijk en een heilige plicht, en de godvruchtige rigting zijner gedachten en gewaarwordingen daarbij, stelde haar geheel en

(1) Luc. IV: 16.

al tot deze aanbidding in geest en waarheid. O! wie Hem heeft zien deelnemen aan de lofzangen Israëls, of aan het hooren of lezen van Gods woord, zag aan Hem hoe men Godewaardig en vruchtbaar in het huis Gods verkeeren moet. En wie dat huis des Heeren onteeren durfde, het is aan het begin en aan het einde van zijne leeraarsbediening beide gebleken, hoe zijne verontwaardiging tegen de zoodanigen ontgloeide, en hoe de ijver van het huis zijns Vaders Hem als verslonden had.

Wie derhalve een discipel van Jezus wezen wil, die verwaarlooze toch den dag des Heeren niet. Hoe de Apostelen magt hadden om ons den eersten dag der week, in plaats van den zevenden te geven (1), en waarom zij dat gedaan hebben, dat weet gij? Onderscheidt u dan vrijmoedig van degenen, die dezen Sabbath des Heeren onzes Gods, welke tot eenen dag van ruste van den aardsehen en vermoeijenden arbeid, maar een dag van godsdienstige ruste, met zoo veel liefde en wijsheid is ingesteld, tot eenen dag van louter zinvermaak, of ook van gewoon

(1) Matth. XVIII: 18.

bedrijf misbruiken, Laat het woord: laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet nalaten, gelijk sommigen de gewoonte hebben (1), op u toch nooit behoeven toegepast te worden, en merkt het zorgvuldig op, hoe de Apostolische Schrijver van dezen brief dit beschouwde als een voorbode van onverschilligheid omtrent en afval van het Evangelie, blijkens het verband van deze vermaning met hetgene hij er op volgen laat, in het 26ste en 27ste vers. Ontvangt met zachtmoedigheid het woord dat in u geplant wordt, opdat het uwe ziele zalig make. Denkt aan de vermaning van den Heer aan het einde van de gelijkenis van den zaadzaaijer: ziet dan hoe gij hoort! Blijft vooral niet aan den tooi of aan de kracht der uitdrukkingen, of aan den vorm der leerrede of aan de uiterlijke voordragt hangen, maar dringt tot het wezen en de kracht der zaken, en alzoo tot het wezen en de kracht des Evangelies, en des geloofs door. Beschouwt ook het gebed, het gezang, en de christelijke handreiking als een wezenlijk deel der openlijke Godsver-

(1) Hebr. X: 25.

ering; laat het ontvangen en afsmeeken van den evangelischen zegen mede eene zaak bij u zijn van geen' geringe beteekenis, en vraag u aan het einde van elke godsdienstoefening: welke winste gij nu door haar bekomen hebt voor de eenwigheid. Bij eenig Godverheerlijkend natuurgenoet, wanneer het jaargetijde daartoe de gelegenheid aanbiedt, en bij eenen christelijken omgang met huisgenooten of vrienden zij herdenking van hetgene gehoord, gezongen en gebeden is, uwe bezigheid in het overige gedeelte van dezen dag, en wilt gij malkander des avonds ook aan uwe tafel ontmoeten, dan zal wel de eenvoudigheid daarbij het voorschrift geven, hope ik, opdat, door weelde aan uwe maaltijden, niet *en* het harte bezwaard worde, *en* uwe dienstboden niet misschien meer vermoeid dan op andere dagen, of althans verhinderd in het bijwonen der godsdienstoefeningen, of in hunne godsdienstige overdenkingen belemmerd. En knnt gij, naar het gezag aan u geschonken, eenig misbruik in de openlijke Godsvereering en in de heiliging van den dag des Heeren helpen weren; volg dan daarin den ijver, de be-

zadigheid, den ernst, de kracht en de standvastigheid van den Heer na, die niet verflaauwde, al was de indruk eener eerste poging weder te niete gegaan, en al moest Hij billijk vreezen dat zijn ijver weinig baten zoude. Leert van Hem te doen, wat gij kunt. O! het ligt voor onze rekening; wie goed kan doen, en het niet doet, dien is het zonde. En mislukt iets, het zal toch altijd goed zijn, dat het in uw harte geweest is niet alleen; maar ook, dat gij het beproefd hebt.

TWEDE HOOFDSTUK.

Jezus in zijnen arbeid.

Is het niet te betreuren, dat de godsdienst bij vele menschen aan de waarneming van de openbare Godsverheerlijking slechts schijnt verbonden te zijn, alsof zij eene afzonderlijke zaak ware, aan de kerk en aan het uur van huisgodsdienst slechts voegende, doch verder afgescheiden van het dagelijksche leven? Zoo is de Heer ons niet voorgegaan, Gel.! Hij was ook buiten den tempel en de synagoge altijd dezelfde, ook als Hij in zijnen arbeid en in den omgang

des levens aan allen weldeed, en vreugde en geluk verspreidde om zich heen. Ook ons betaamt het, ook onder onschuldigen scherts en vermaak zelfs, nooit onze christelijke roeping uit het oog te verliezen, immer van de liefde Gods en des naasten doortrokken te zijn. Volgt mij, als ik u den Heer ook buiten de plaatse des gebeds voorstelle.

Onze Heer had ook zijnen arbeid. Gij kent zijne roeping om het licht der wereld te zijn en discipelen te vormen, die na zijn heengaan tot den Vader, het Evangelium zouden prediken. En ofschoon de arbeid van de meesten onzer van eenen geheel anderen aard is, nogtans behooren de beginselen en bedoelingen, welke ons bij den onzen bezielen, en de wijze, op welke wij denzelven verrigten, volkomen dezelfde te zijn.

O, die beginselen en bedoelingen waren altijd zoo edel. De liefde voor God zijnen Vader en de daarmee verbondene liefde tot menschen, was zijn beginsel, en Gode te gehoorzamen, Hem in zijne heerlijkheid bekend te doen worden, en daardoor het geluk van menschen te bevorderen, zijn doel altijd

en onder alles. Op het denkbeeld van God en van alles wat God betreft, was zijn hart geheel en al gevoel. Zoo menigmaal Hij van God sprak, hoort gij woorden bezielde met stillen eerbied en liefde. En zoo gewoon was Hij onder alles aan Hem te denken, dat het zien van eene bloem, van eenen vogel, van eenen bezaaiden akker, ja van een mostaardzaad, zijn hart tot Hem verhief. Kan het ons verwonderen dat bij Hem, die eerbied en liefde onder zijnen arbeid ook het beginsel, dat de gehoorzaamheid van en de verheerlijking zijns Vaders zijne bedoeling was? Mijne spijs is, zeide Hij eens, dat ik doe den wil desgenen die mij gezonden heeft en zijn werk volbrengt: ziet! daar leest gij geheel in het binnenste van zijne ziel. Even zoo was Hij naar Gods wil doordrongen van liefde tot menschen. Hij ging het land door goeddoende. O! de stommen, dooven, blinden, zieken, welke Hij hielp, en de bedroefden, welke Hij troostte, getuigen er van. Hij bezat een hart, hetwelk geene ellende bespeurde, zonder op derzelver wegneming of leniging bedacht te zijn; hetwelk zich tot den geringsten, tot

den armsten, tot kinderen zelfs nederliet; hetwelk voor de trouwste vriendschap geheel en al gevormd was; hetwelk de feilen, welke Hij in zijne vrienden zag, met de edelste liefde bedekte, met de toegevendste zachtmoedigheid beoordeelde, met het verstandigste beleid zocht te genezen, en hetwelk onregt door hen Hem aangedaan, gaarne vergaf: die dat grootmoedig vergaf, in zijn vijanden ook. Kon het anders, of Hij moest zich in al zijnen arbeid ook door liefde tot menschen besturen laten naar Gods gebod? Kan het ons verwonderen, dat bij het bezit van zulk een hart, de bevordering van het waarachtig geluk der menschen, zijne bedoeling was? Komt allen tot mij die vermoeid en beladen zijt, ik zal u ruste geven voor uwe zielen: *dat* geluk zocht Hij aan te brengen bovenal.

De wijze, op welke Hij zijnen arbeid verrigtte, was altijd door bezadigden en wel geregelden ijver gekenmerkt. Zamelt het zelf bij het lezen zijner geschiedenis op, hoeveel de Heer heeft gedaan en hoeveel plaatsen bezocht, en dat altijd in voetreizen, gedurende den korten tijd zijns openbaren levens, en

bedenkt er bij, hoe weinig ons slechts daarvan aangeteekend is, in vergelijking van *al* wat door den Heer is geschied: (Zie Joh. XX: 30 en XXI: 25), en gij zult Hem zijn gulden stelregel immer zien beoefenen: Ik moet werken terwijl het dag is, de nacht komt, waarin niemand werken kan. Gij weet het, als Hij soms hoopte te rusten, maar eene schare tot Hem zag komen, welke zijn onderwijs en liefde verlangde, hoe Hij dan zijn voornemen veranderde, met innerlijke ontferming over haar bewogen, als over schapen, die geenen herder hadden, en hoe Hij *soms* zijne nachtrust tot het gebed en de overdenking verkortte, omdat er Hem op den dag de tijd toe ontbroken had.

O! dat gevoelen, hetwelk wij daar in onzen Heer zagen, zij ook in ons, mijne geliefden! Van welken aard onze eerlijke arbeid ook zij, het is een werk door God ons gegeven om te doen; huismoeders! die dit leest, ook uwe huisselijke zorg en de zoo belangrijke opvoeding uwer kinderen. Het komt bij alles, wat wij verrigten, op de beginselen en bedoelingen, uit en met welke wij iets

doen, zoo wel als op de daden en de wijze op welke wij te werk gaan, grootelijks aan: want de Hemelsche Vader leest in onze harten, en hoe beter de beginselen en bedoelingen zijn, des te beter zal ook het werk zelf zijn. Weg dan met alle zondige, onedele, louter baatzuchtige, louter aardschgezinde en anderen benijdende of benadeelende beginselen en bedoelingen: waakt en strijdt en bidt daartegen, indien zij in u mogten oprijzen, en laat er u geheel van zuiveren: neen, dat leert het geloof in Jezus niet, en daaraan heeft de Geest des Heeren geenen lust. En het beginsel van geoorloofde zelfliefde en de bedoeling van welbegrepen welvaart of belang of eere, dat ook deze altijd door de liefde tot God en tot onze medemenschen bestuurd zijn. Dat leert het geloof in Christus; dat is vrucht des Geestes onzes Gods; bidt om die wijsheid en jaagt naar de heiligmaking, haar in al uwen arbeid op het oog hebbende, gelijk de Heer zelf u is voorgegaan, en haar voleindigende in de vreeze Gods. Laat ons ieder in onzen kring, van Hem tijdsbezuiniging en orde en onvermoeide standvastigheid

leeren. En moeten wij er soms ook eens spijze en nachtrust voor opofferen, ook die moeite zij ons nimmer te veel, als slechts de eer van onzen God en het waar geluk van anderen er door bevorderd wordt, en onze gezondheid er niet bij lijdt, gelijk wij zagen, dat de Heer zich dat *soms* slechts, wanneer de nood het vorderde, oplegde, en het ons verder blijken zal, dat ook Hij zich eene wijze ontspanning van zijnen arbeid niet heeft ontzegd.

DERDE HOOFDSTUK.

Jezus zich ontspannende van zijnen arbeid.

Het natuurlijkste middel, door den weldadigen Schepper ter herstelling van vermoeijenis, ook voor den mensch bestemd, is *de slaap*. Ook van dezen maakte de Heer een wijs gebruik: Hij die ons in alles gelijk is geworden, doch zonder zonde. Wij lezen van Hem, dat Hij *somtijds* des nachts waakte: en besluiten daaruit, dat Hij gewoonlijk sliep: en dat Hij *soms* des morgens vroeg opstond, en leiden daaruit met regt af, dat Hij zich

doorgaans naar den gewonen tijd van ontwakken schikte (1). Zoo berigten ons de Evangelisten ook, dat Hij onder den bekenden opgekomen storm op de Galileesche zee, gerust sliep. En wien kwam de slaap meer toe dan Hem? En wie lag, zoo als Hij, op zijne eenvoudige legerstede neder? Zijne laatste en zijne eerste gedachte aan zijnen Vader en aan zijne heerlijke bestemming gewijd!

Eene andere verkwikking na vermoeijenis, was voor Hem ook *het gezelschap zijner vrienden*. Het huis van eenen zijner jongeren te Capernaum, of dat van Maria, Martha en Lazarus te Bethanie, verschaftte Hem dat menigmaal. Aan hunne zijde rustte Hij dan, en stortte ware rust in hunne harten. Dan was het gewis: Vader! Ik dank U dat Gij deze dingen den kinderkens hebt geopenbaard. Menigmaal ook buitendien verschaften zijne jongeren Hem die verpoozing. In vergelijking met zwaardere vermoeijenis was zijn gesprek met hen, ook als het eene onderrigtende strekking had, Hem eene ontspanning.

Vele verkwikkingen bezorgde Hem *het na-*

(1) Marc. I: vs. 35.

tuurgenot. De heerlijkste vergezichten van Palestina's hooge bergen; derzelve vruchtbare dreven met golvend graan; hare prachtige dadel- en olijven-bosschen; ook Galilea's zee, hoewel dan ook niet van wijden omvang, met derzelve wriemelend gedierte: denkt met welk oog Hij dat alles bezag, merkt het op, uit zijne gelijkenissen, hoe het werkte op zijn edel gevoel.

Dáár, of ook elders, op plaatsen door eenige belangrijke gebeurtenis merkwaardig, bijv. aan de fontein Jacobs (1), alwaar Hij met zijne gedachten in de aartsvaderlijke dreven dolen kon, waar eertijds hunne tenten in zaligen eenvoud waren opgeslagen, waar zij de kudden hadden geweid, en waar zij den naam des Heeren hadden aangeroepen: op zoodanige plaatsen zocht Hij ook soms *de eenzaamheid*. Soms zocht Hij deze stilte ook in het vertrek zijns nachtverblijfs, ten huize zijns discipels, of in het benedenste gedeelte van het scheepje, hetwelk Hem over de golven voerde. Hij zocht haar immer zonder eenige schade voor het werkdadige

(1) Joh. IV: 6^b.

leven, ook dan, wanneer Hij haar niet louter uit vermoeijenis zocht.

En dan vindt Hij, hetzij door de altoosdurende verheffing van zijn hart, hetzij op zoodanige eenzame plaatsen, zijne verkwikking *in het gebed*. Meermalen lezen wij dit van Hem aangeteekend; dat Hij naar eenen berg, of naar eene andere plaats ging om te bidden, Hij alleen (1). Zijne ons beschrevene ontboezemingen en gebeden, zijn herhaald gebed in Gethzemané, kent gij. Zoodanige verkwikking zoeken alleen hemelsche zielen.

Gij wilt dan wel met mij, van den Heer leeren, ieder in onze bezigheden, meer te arbeiden, dan ons te ontspannen, opdat de lediggang ons geene bron worde van ongeloovige, liefdelooze, achterdochtige of bemoeizuchtige gedachten, of ook van gedachtelooze nietigheid. Gij wilt met mij, vertrouw ik, van den Heer leeren, ons evenmin betamelijke en noodzakelijke verpoozing van den arbeid te ontzeggen, opdat overmatige inspanning van krachten ons niet ontzenuwe: en daartoe te

(1) Marc. I: 35, XIV: 23. Luc. V: 16, VI: 12, IX: 18.

kiezen, niet, de inderdaad veeleer vermoeijende, of ook al bragt zij ook die schade niet aan, de besmettende, of beuzelachtige vermakten der wereld, waarmede zoo vele kostelijke uren, voor de eeuwigheid ons geschonken, verloren gaan; maar dezelfde of dergelijke ontspanning, welke de Heer zich koos. Het tijdige genot van den slaap is Godverheerlijkend, geheel naar de weldadige bedoeling van Hem, die niet wil, dat zijne kinderen het brood der smarte of eens nachtelijken arbeids zullen eten, die zijnen beminden den slaap zoo gaarne gunt (1); en het ontwaken, met de gevoelens van Gezang 179 in het harte, is voor ligchaam en geest beide regt versterkend. Behoef ik u de genoegens van eenen christelijken omgang en een Godverheerlijkend natuurgenot aan te prijzen? Als stroefheid, achterhoudenheid, of overdrevene opregtheid, den omgang des levens niet vergallen en aardschgezindheid, beuzelgeest, of zondig believen van malkanderen dezelve niet schadelijk maken: als er daarentegen de Geest des Heeren woont: dan is het genot des gezelligen levens

(1) Ps. CXXVII: 2.

een ware hemel op aarde. En als men in Gods heerlijke schepping den Schepper ziet, dan is zoodanig ontspannend genot winste voor onze zielen. En wat zal ik zeggen van de eenzaamheid en van het stil gebed daar uitgestort voor God? Och! werd zij meer gezocht! De aard der zaak en de ondervinding, beide leeren het ons, dat zij onontbeerlijk is. Zoodra wij zonder gedurige inkeering in ons zelve, zonder gedurig bijbelonderzoek, en zonder de gedurige zielverheffing des gebeds tot God leven konden, zouden wij de eenzame afzondering ontberen kunnen. Maar wie kan dat? En de aard der zaak leert, dat het alles zonder eenzaamheid en stilte eene hersenschim is. Bezieet ook de wereld zoo als zij is, en als gij dan de aardschgezindheid opmerkt dergenen, die zeldzaam de verstrooiing ontwijkende, ook zeldzaam tot zich zelve komen, en de heilzame vrucht der eenzaamheid, als krankheid of eenig ander lotgeval ons haar onvermijdelijk maakt; besluit dan, om dien roof nooit aan uwe ziele te plegen, welken zij werkelijk aan zich zelve plegen, die zich nimmer van uit het gewoel der wereld en des huisgezins

verwijderen, om alleen te zijn met God. En hebt gij eenmaal al het zalige er van gesmaakt, o, dan zal het u niet meer alleen een pligt, maar, gelijk aan den Heer, een genot en eene ware ontspanning van uwen arbeid zijn. Gun uzelfen dagelijks die hemelsche ruste. Breng al wat gij dan overdenkt of leest, met uwen werkkring in een naauw verband. Overlegt er, hoe gij uw huisgezin gelooviger en heiliger en gelukkiger maken, uw ambt, beroep of koophandel naauwgezetter waarnemen, en uwe blijmoedigheid en omgang zuiveren zult, en meer en meer met eene onergerlijke conscientie wandelen voor God en voor de menschen. In die stilte der eenzaamheid denkt men zóó helder, leest men zóó vruchtbaar, bidt men zóó krachtig, inzonderheid wanneer men (behoeft men dat soms) niet met de gedachten alleen, maar met woorden bidt, luid genoeg om ons zelf te verstaan, en niet zoo luid, dat zij buiten onze binnenkamer zouden kunnen gehoord worden. Zij oefent eenen stillen, maar werkzamen en levendigen invloed op het hart. Zij hardt tegen wereldsche verstroojingen, zij maakt het gemoed gemeen-

zamer met God en den Verlosser. Zij herstelt vermoeide en verlamde krachten, zij vervult met opgeruimdheid, liefde en goeden moed. Uit haar keert men aangener, bruikbaar en gelukkiger in den kring zijner huisgenooten en zijns beroeps weder. Wie zoo, hetzij in zijne woning, hetzij in de vrije natuur, regt alleen is, neen! die is niet alleen, neen! Hij, tot wien hij zijne gedachten verheft, is met hem.

VIERDE HOOFDSTUK.

Jezus in den omgang des gezelligen levens.

§ 1.

Jezus verkeer omtrent zijne bloedverwanten.

Onder deze droeg Hij vooral een hart vol belangstelling, hoogachting en liefde aan zijne moeder toe. Zijn omgang met haar was als die met zijne vertrouwdste vriendin. Dit was zulk eene moeder ook waardig, en dat was behoefte voor het hart van zulk eenen Zoon. Had Hij aan hare voeten gezeten in zijne jeugd, naderhand zat zij zoo gaarne aan de zijnen.

Verstond Hij haar, zij ook Hem, met een enkel woord: denk aan de bruiloft te Cana: denk aan zijnen voor haar genoeg verstaanbaren wenk, toen zij, op het gerucht dat Hij krankzinnig geworden was, was aangesneld. Dat woord: „Mijne ure is nog niet gekomen,” was genoeg om haar tot de bedienden te doen zeggen, dat zij zijne bevelen slechts zouden in acht nemen; en die uitspraak: „Wie is mijne moeder, en wie zijn mijne broeders? Zoo wie den wil mijns hemelschen Vaders doen wil, die is mijn broeder en mijne zuster en mijne moeder,” voldoende om haar gerust te stellen, en geheel en al te doen lezen in zijn hart (1). Zoo verstaat men elkander alleen door geoeffende vertrouwelijkhed. Wat Hij voor zijn dertigste jaar daarvan genoten had, dat moest Hij na zijne openlijke optreding missen. Moest Hij zich die opoffering om zijne bestemming getroosten, ligtelijk laat het zich denken, dat Hij haar, waar Hij konde, heeft getroost en bijgestaan. En hoe Johannes zijne plaats bij haar vervangen moest, weet gij

(1) Joh. II: 4 en Matth. XII: 46-50. Marc. III: 20, 24, 31-35. Luc. VIII: 19-21.

allen (1). Van eenig verkeer met Jozef haren man, zijnen opvoeder of vader, lezen wij, gedurende zijn openbaar leven, niet: was hij misschien reeds gestorven? Maar zijne overige naaste bloedverwanten, hoe menigmaal zouden zij in zijne liefde gedeeld hebben, indien zij door hun ongeloof omtrent Hem, zijn verkeer met Hem niet nutteloos hadden gemaakt. Gij weet, wat van hen, gij weet, wat van zijne stadgenooten aangeteekend staat (2), en hoe zijne aanverwanten naderhand, hetzij voor, hetzij eerst na zijnen dood, berouw hebben gehad, en na zijne hemelvaart onder de discipelen zich bevonden (3). Maar waren er onder hen die Hem beminden, gelijk te Cana in Galilea, dan deelde Hij ook in hun genoegen, dan verhoogde Hij dat zelfs door zijne wondermagt, dan wist Hij het aangename met het nuttige te paren, en liet niets dan achtigwekkende indrukken, en het verlangen om spoedig weder ontmoet te worden, achter. Och! waren wij aan Hem gelijk! Besmetteden ons niet zoo vele tekortkomingen in den omgang met onze

(1) Joh. XIX: 25-27. (2) Joh. VII en Luc. IV: 16.

(3) Hand. I: 14.

onders en de onzen. Gods vergevende genade in Hem worde ook daarover veel door ons afgebeden! En ook dan, wanneer wij hunne woning reeds verlaten hebben, of tot jaren van onderscheid gekomen zijn en zelfs den vader- en moeder-naam reeds dragen mogen, zij ons die vader- en moeder-naam steeds heilig, en onze liefde hun altijd onverdenkbaar, en heilig de band des bloeds, door den wijzen Schepper zelf gelegd, ook dan, wanneer er aan hunne liefde tot ons iets ontbrak.

§ 2.

Jezus omgang met zijne vrienden.

Doch behalve deze kende en beminde de Heer nog eene andere aanverwantschap, even sterk, ja sterker dan de band des bloeds. Wie is, zeide Hij, mijne moeder, en wie zijn mijne broeders? En zijne hand uitstreckende over zijne discipelen, zeide Hij: ziet mijne moeder en mijne broeders; want zoo wie den wil doet mijns Vaders, die in de hemelen is, die is mijn broeder, en zuster, en moeder (1).

(1) Matth. XII: 48—50.

Onder deze zijne vrienden en vriendinnen mogen wij ook, behalven de jongeren, Maria en Martha, Lazarus en Simon te Bethanie, Maria Magdalena, Salome, Joäanna en anderen tellen. En dan zien wij zijnen omgang altijd door gezelligheid, vertrouwelijkheid, deelneming, getrouwheid en nederigheid, ons ten voorbeelde ook, gekenmerkt.

a. *Jesus een gezeilige vriend.*

Overal vinden wij in Hem eenen gezelligen vriend. In alle kringen was de Heer niet even spraakzaam. Daarvan kan zijn tegenwoordigheid bij sommige Farizeen getuigen, hoewel ook daar immer wijze taal, en hoe kon het anders? van zijne lippen vloeide. Maar ziet Hem onder zijne vrienden, dan had Hij altijd stof tot aangenaam en nuttig gesprek; hetzij Hij begon hunne aandacht op de schoonheid der natuur te vestigen, en van daar met hen opklom tot den Alverzorger, hetzij op de dingen des dagelijkschen en des huiselijken levens. Hoe moet het hart brandende in hen geweest zijn, als Hij op koorn en akkers, als het beeld der heilzame wer-

king van het Evangelie, of op vogel en veld-
lelie, als uitlokkende tot vertrouwen op den
hemelschen Vader, of op de sterren, als de
vele woningen der Zijnen, wees. Hoe moe-
ten zij aan zijne lippen als gehangen hebben,
wanneer Hij ook bij hen van het wedervinden
van een verloren schaap of penning, het
heerlijkste gebruik wist te maken, om over
de blijdschap der hemellingen in het teregt
komen van afgedwaalde zondaars te spreken;
of van het nieuws van den dag, om te leeren,
dat de door Pilatus omgebragte Galileërs,
of de onder den toren van Siloam omgeko-
men ongelukkigigen, juist geen grooter zon-
daars waren dan anderen, maar hoe alle on-
bekeerden er zich aan spiegelen konden, dat
men zoo blijvende, Gods oordeelen niet zoude
ontgaan. Even zoo kon de vriendenkring te
Bethanie of elders van zijne omgankelijkheid
getuigen, ja, hoe hij den godverheerlijkenden
en hemelschgezinden omgang des levens boven
te drukke bezorgingen der liefde koos. Zoo
was Hij nimmer uitgeput, zóó genade uitge-
stort op zijne lippen. En onze lippen?
En nogtans ontmoedige dat zijne opregten

niet, die daar jagen naar de heiligmaking des gezelligen omgangs, in den schoot der vriendschap ook, want het koningrijk Gods is gelijk een mostaardzaad, hetwelk opwasende toch eens een boom wordt.

b. *Jesus een vertrouwelijke vriend.*

Voor stilzwijgende vrienden had de Heer menigmaal geene geheimen: onder hem ontlastte Hij soms zijn hart. Als Hij henenging, om op den berg Thabor verheerlijkt te worden, nam Hij Petrus, Jacobus en Johannes met zich. Als Hij zes dagen voor zijn lijden aan de tafel bij Simon te Bethanie aanzat, sprak Hij, gelijk Hij het bij Simon den Farizeër niet deed. Nog vertrouwelijker ontboezemde Hij zich aan den paaschmaaltijd, eerst voor en daarna, nadat Judas vertrokken was (1); gelijk de wenk van Petrus aan Johannes en zijne vraag naar den verrader het bewijs levert, hoe ongedwongene vertrouwelijkheid Hem juist aangenaam was in zijne vrienden, en het antwoord, hoe Hij die met het hoogste vertrouwen beantwoordde. En als

(1) Joh. XIII: 21—29 en 31—35.

Hij in Gethsemané tot de heiligste afzondering henen ging, waren Petrus, Jacobus en Johannes weder zijne medgezellen. Wat is ook het leven, waar althans kan eenig levensgenot zijn, zonder wederzijdsch vertrouwen?

c. *Jezus een deelnemende vriend.*

Blijde met den blijde, en weenende met den weenende, was Hij in waarheid een deelnemende vriend. Te Cana en te Bethanie nam Hij deel aan de bruiloftsvreugde zijner bloedverwanten, en weende Hij met zijne Maria en Martha. En hoe menigmaal hadden zijne jongeren van deelneming, ook bij minder belangrijke voorvallen kunnen gewagen, indien zij niet gevreesd hadden, dat de wereld als het ware, de boeken niet zou hebben kunnen bevatten (1). Het troost ons Gel., dat wij daaruit ook besluiten mogen, wie Hij nog voor de zijnen in den hemel is; maar heeft Hij ons zoo lief, zoo onverdiend lief, o! dat innige gehechtheid aan Hem, ons dan ook dringe, om zijne voetstappen te drukken. Vooral om met de weenenden te weenen, en

(1) Joh. XXI: 25.

door ons goed en onzen raad, de zorgen zijner bedrukten en verlatenen te verligten.

d. *Jezus een getrouwe vriend.*

Ik moet u verder wijzen, op zijne getrouwheid aan zijner vrienden waar geluk. Toen Jacobus en Johannes naar de hoogste eerambten begeerig waren, en Petrus meende, dat hij, al wierden allen aan Hem geërgerd, niet aan Hem zoude geërgerd worden: of Martha te drukke bedrijvigheid boven het beste deel van Maria koos, toen was Hij de getrouwe, zoowel als de zachtmoedige vriend van hun hart, die hun de oogen opende en genas, geen lafhartige menschenbehager of ontrouwe bederver hunner zielen. En toen Hij na veel vergeefschen arbeid, aan den paaschmaaltijd nog de oude rangzucht in hen ontdekte, heeft Hij door de π bekende zinnebeeldige handeling hunne harten getroffen, omdat Hij de zijnen, die in de wereld waren, liefde wilde betoonen tot den einde toe (1). Heer! reinig mij, dat ik als Gij, getrouw voor mijne vrienden zij! En ziet de liefde soms zwaar-

(1) Joh. XIII: 1 enz.

moedig, want dit is haar aard soms zoowel, als om alle dingen te gelooven en te hopen, duidt haar die teedere vreeze nimmer ten kwade, stelt haar door woord en wandel gerust, en vergeet het niet, dat de onverschilligheid alleen zwijgen kan.

e. *Jezus, niettemin, een nederige vriend.*

Maar laat het altijd door zuivere nederigheid gekenmerkt wezen, al wat wij ook in den gezelligen omgang zijn en doen. Hetzij wij Hem Martha's te groote bedrijvigheid zien beperken, al was zij louter om zijnentwille; of tot Jacobus en Johannes, bij hunne verontwaardiging over eene Hem aangedane belediging, hooren zeggen: gij weet niet van hoedanigen geest gij zijt; hetzij wij Hem met kinderen zich gaarne zien bemoeijen, hetzij wij Hem voor onzen geest plaatsen, toen Hij aan zijne discipelen de voeten wiesch: laat ons van Hem, den onvergelykelijke in waarde en grootheid, nederigheid leeren; ons bevleete stervelingen bovenal vinde ook de gezellige omgang des levens steeds met de ootmoedigheid bekleed.

§ 3.

Jezus omgang met anderen.

Niet ieder wordt evenzeer geroepen om met allerlei menschen om te gaan. Maar wie daartoe geroepen wordt, hij kan ook daarbij op den Heer leeren zien. Ziet in Hem het voorbeeld van *wellevendheid*, welke noodigingen niet altijd afwijst, al waren ze een tijdroof, Hem anderzins ongevallig; en bij welke Hij, hoewel zonder zonde, mensch was aan ons in 'alles gelijk, aan zijne hoofdbestemming tevens immer getrouw, en met al wat eerlijk is, ook al wat liefelijk is en wel luidt, steeds zamenvoegende. Ziet in Hem het voorbeeld van *menschenkennis*, als Hij de listige vraag over den oorsprong zijner genezende magt, met de onnavolgbare weder-vraag aangaande den Doop van Johannes beantwoordde, of als Hij de strikvraag aangaande het betalen van schatting aan den Keizer, zoo tijdig afwijst met het onvergetelijke antwoord: Geeft den Keizer wat des Keizers is, en Gode wat Gods is. Ziet in Hem het voorbeeld van *waarheidliefde en*

regtvaardigheid, als Hij de boetvaardige zondares tegen Simon; eene andere uit der hoogte beschuldigde tegen hare nog veel schuldiger beschuldigers (1); en de waardige Maria tegen Judas verdedigde. Ziet in Hem het voorbeeld van *dienstvaardigheid en welwillende liefde*, als Hij het land doorging, goed doende, geheele dagreizen zich te voet getroostende, als Hij geene gelegenheid laat ontglippen, om een nuttig woord tot allerlei standen en karakters te rigten, en als Hij door de weldadigste wonderen aller vatbaren mond met dankbaarheid vervult. Ziet in Hem het voorbeeld van *hulpvaardigheid onder allerlei standen en karakters*, als Hij ook den vreemdeling uit Samaria (2) en Syrophoenicie (3) niet vergeet, zich den armen aantrekt, en eenen Judas en den Farizeeuw, en zoo velen, die Hem niet liefhadden, zijne zorgen niet ontzegt. Och! volgde ik steeds dat voorbeeld na, dat voorbeeld zonder wederga, al is 't met ongelijke schreden! Heilige Jezus! o! heilig mij, dat ik als Gij, in al mijn omgang heilig zij.

(1) Joh. VIII: 1—11.

(2) Joh. IV.

(3) Matth. XV: 22—28.

VIJFDE HOOFDSTUK

Jezus levenswijsheid.

Maar wij willen van de levenswijsheid van den Heer, gelijk Hij haar, ook behalven in den omgang met menschen, beoefende, nog iets meer zeggen.

§ 1.

Jezus levenswijsheid in de betooning
van vaderlandsliefde.

Hoewel de Heer voor de wereld op aarde kwam, en alle volken liefhad, nogtans had Hij in de eerste plaats zijn volk en vaderland lief; en ofschoon Hij aan het dwaze verlangen zijner tijdgenooten niet voldoen wilde, om zich aan hun hoofd te stellen tegen de Romeinen, daar het welbehagen des Vaders met dit zijn oude volk ook van veel hooger uitzigt, en zijn koningrijk niet van deze wereld was, heeft Hij niettemin met ware wijsheid naar de gelegenheid des tijds, liefde aan zijn vaderland bewezen. Dat ontwijken van de aardsche kroon zelf was er een bewijs van,

want daardoor bewaarde Hij hen voor oproerigheid en ondergang. Ook droeg Hij als een stil burger alle Hem opgelegde lasten, en betaalde gewillig schot en lot. Maar, indien Hij bovenal een zegen voor zijn vaderland en volk mag genoemd worden, die aan deszelfs godsdienstige ontwikkeling alle zijne krachten besteedt, dan voorzeker! moet de Heer aan het hoofd staan van alle wijzen of wetgevers. Zijn gansche arbeid aan hunne zielen, zijn weenen over Jeruzalem en zijne zuchten voor hen: Och of gij nog in dezen uwen dag bekendet, wat tot uwen vrede dient: zijne aanspraak aan de over Hem weenende vrouwen, bij het henengaan naar Golgotha, en zijne bede aan het kruis: Vader! vergeef het hun! waar werd ooit vuriger, waar ooit doelmatiger vaderlandsliefde gevonden? Ook de onze zij, zonder andere volken te vergeten, naar zijn hemelsch voorbeeld gerigt, geëvenredigd naar de omstandigheden des tijds, in welken wij leven, en naar het doel van onze roeping. Door getrouwheid in zijn beroep werke ieder tot den bloei des lands; door gewillige gehoorzaamheid aan de overheid

tot de inwendige rust en orde mede. En werden van ons ooit andersoortige pligten gevorderd, dan van den Heer, dan beziele ons ook daarbij Zijn' zin. Hij ontzag zijn leven, ook voor zijn volk niet, en Hij wandelde zóó met zijnen Vader, dat Hij voor zich niet behoefde te schroomen, om te sterven. Zouden niet, des noodig, de geloovigste navolgers van den Heere Jezus de beste helden zijn? En wilt gij nog eene gewigtige dienst aan uw vaderland bewijzen: bidt om den vrede van dit Jeruzalem, en dat de Heer hetzelfde verlosse van al deszelfs ongeregtigheden.

§ 2.

Jezus levenswijsheid in de keuze
eener woonplaats.

Veeltijds blijft men zijne levensdagen doorbrengen ter plaatse, op welke Gods wijs bestuur ons het levenslicht aanschouwen deed: veeltijds rust ook dáár ons stof. Soms ook wordt ons eene andere woonplaats door den loop der omstandigheden, of door de Overheid, welke hare ambtenaren plaatst en verplaatst, aangewezen. Doch wordt iemand

geroepen tot de keuze eener woonplaats, hij volge ook hierin den Heer na. Zooveel zijne roeping toeliet zich ergens te vestigen, koos Hij daartoe Capernaum. Ziet er zijne wijsheid in. In eenen gezonden oord gelegen, was zij bevorderlijk voor zijnen ligchamelijken welstand. Volkrijk en het verblijf van vele vreemdelingen, was zij dienstbaar aan zijne voorname roeping en oogmerken. En gelegen aan het meer Genesareth, op hetwelk Hij des noodig, het nieuwsgierige en al te druk op Hem aandringende volk, en over hetwelk Hij, op een naburig grondgebied, de lagen van Herodes ontwijken kon, gelijk zij buitendien verre verwijderd was van Jeruzalem, verschafte zij hem veiligheid. Zoo mag en moet de echte Christen met verstand te werk zoeken te gaan in alle dingen, en in de keuze eener verblijfplaats zich door zijne roeping, gezondheid, veiligheid en levensgenot laten besturen. En is de keuze eener woning zelfs niet onverschillig, wanneer daarin mede deze zelfde levenswijsheid uwes Heeren u geleidt, gij zult u gewis zulk eene woning niet beklagen.

§ 3.

Jesus levenswijsheid in het ontwijken van gevaren.

Waarom zoude wij niet op onze veiligheid en op ons levensgenot bedacht mogen zijn? Zoo lang zijne ure nog niet gekomen was, is Hij er ons in voorgegaan. Toen men Hem van eene steilte wilde nederstorten, toen men Hem door middel van de Herodianen wilde om het leven brengen, toen men steenen opnam, om Hem te steenigen in den tempel, toen men Hem belaagde ter plaatse, waar de schatkist stond, en toen zij na de opwekking van Lazarus te zamen beraadslaagden, dat zij Hem dooden zouden, ontweek de Heer hunne hand. Danken wij wel voor onze veiligheid? En zullen wij, zoo ooit levensgevaar door de boosheid van menschen ons dreigde, denken aan, en bidden om de tegenwoordigheid van geest en wijsheid in de keuze van een' veiligheidsoord, welken onze Heer te stade kwam, Nooit, eindelijk bragt Hij ook zich zelf in gevaar, noch door onmatigheid in spijsze of drank, noch door afmatting zijner krachten, noch door roekeloosheid, noch door eenige

dwaasheid, hoewel ook gemeend, gelijk he-
laas! onder de kinderen der menschen gan-
schelijk niet vreemd is: noch door die on-
buigzaamheid onder Gods woord en wenken,
waarmede wij den Hemelschen Vader soms
noodzaken ons te kastijden. O! dat toch zijn
voorgang ons krachtig toeroepe: Mensch! doe
u zelve geen kwaad!

§ 4.

Jezus levenswijsheid in zijnen toorn.

Deze zoo belangrijke wijsheid van den Heer
openbaarde Hij ook elken dag in het wel be-
sturen zijner liefde: doch daar al wat Hij
deed, verstandige liefde ademde, en reeds veel
daarvan is aangevoerd, kom ik daarop niet
terug. Maar eenmaal lezen wij ook van Hem,
dat Hij zijne schijnheilige belagers met toorn
rondom aanzag, en tevens bedroefd was over
de verharding hunner harten (1). En als Hij
tot Petrus zeide: Ga weg achter mij, satan!
of het: Wee! over de Farizeën sprak, dan
deed die hemelsche zachtmoedigheid en verge-

(1) Marc. III: 5^a.

vensgezindheid dat ook gewis niet zonder gemoedsbeweging. Er is dan ook in den welbestierden toorn niets berispelijks, hij kan integendeel pligt zijn. Meestal evenwel is de onze zeer onheilig. Maar mogten wij dan trachten, ook daarin den Heer meer te volgen. Hij was nooit toornig zonder reden, nooit buiten mate, nooit ontijdig, nooit beleedigend. Nooit stond zijn toorn met ligtgeraaktheid, oplopendheid, wraakzucht, haat of onverzoenelijkheid gelijk. Daardoor verdwijnt al het eerwaardige en krachtig werkende van den toorn. Maar wilt gij, u zelve met zijne genade bezittende, over ongerechtigheid of trouweloosheid of ongeloovige hardnekkigheid verontwaardigd worden; al drukt gij dat gevoel dan ook met levendigheid en nadruk uit, gij zult dan, hetzij de onbedachtzame er al of niet door tot inkeer gebracht wordt, er u niet alleen niet door bezondigen, maar een verstandig navolger worden van de wijsheid van uwen Heer. Alleen zie toe, dat gij ook deze waarheid niet misbruikt.

§ 5.

Jezus levenswijsheid in het blijven in zijnen kring, en bij zijne roeping.

Het hooge en weldadige Godsbestuur heeft aan ieder zijnen kring en zijne roeping aangewezen, en wie die grenzen overschrijdt, of zich met eens anders doen bemoeit, hij verwaarloost de ware levenswijsheid, bereidt zich vele smarten en is wederspanning tegen de wijsheid van God. Hoe getrouw was hierin ook de Heer ons ten voorbeelde! Hoe getrouw ook, niettegenstaande dat een anderen werkkring meer aanlokkends voor Hem had! Of zou niet zijne aangename ervaring bij den hoofdman te Capernaum, bij de vrouw van Sichar, bij de Cananesche vrouw, bij den dankbaren Samaritaan, tegen over de menigvuldige zielesmartten, welke zoo vele omvatbare en ondankbare Joden Hem kostten, Hem er toe hebben kunnen leiden, om zich dikwijls tot Samaritanen en Heidenen te wenden? Maar neen! een ander gebod had Hij van zijnen Vader ontvangen. Hij bleef bij de verlorene schapen des huizes Israëls. Evenmin liet de Heer

zich met zaken, welke Hem niet aangingen, in: denk, om geene andere voorbeelden te noemen, aan den man die Hem tot scheidsman in de erfenis verzocht: mensch, zeide Hij, wie heeft mij tot een regter of scheidsman over ulieden gesteld? (1) De vreeze des Heeren is ook hier het beginsel der wijsheid. Niemand van ons handele anders dan de Heer gehandeld heeft. Men kan vele nuttige dingen doen, en toch in den grond kwaad doen. Plaats en tijd en kring onzes werks, alles is daar boven over ons bestemd, en van daar, ook door den loop onzer lotgevallen, ons aangewezen. Dat moet ons genoeg zijn. Vergenoegdheid daarmede brengt ware levenswijsheid, en levenswijsheid in dezen wederkeurig vergenoegdheid aan. Onze Heer bezat beide, en wie zegt, dat hij in Hem blijft, die moet ook wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft (2). Waarlijk, niet alles is plicht, wat het schijnt te zijn. De goedwilligheid doet gaarne vele diensten. Maar soms mogen, ja moeten wij wel eens antwoorden, gelijk wij zoo even zagen dat de Heer geantwoord heeft, en ons

(1) Luk. XII: 13, 14. (2) 1 Joh. II: 6.

houden, soms ook hoewel uitgelokt, aan het Apostolische woord 1 Pet. IV: 15', een woord van velerlei toepassing en gewigt, ook zonder verwaarloozing van Hebr. X: 24.

§ 6.

Jezus levenswijsheid in het gebruik maken van voorkomende gelegenheden tot zijn oogmerk.

Naauwelijks is er één gezegde, één bedrijf, ééne ontmoeting in Jezus leven te noemen, welke niet van zijne diepe menschenkennis getuigt. Zijn onderwijs is er altijd van vervuld, waar Hij naar de behoefte zijner eeuw en de vatbaarheid zijner jongeren of hoorderen zich schikte: waar Hij al wat Hij leerde, door de voorstelling van deszelfs invloed op troost en heiligheid, voor het hart belangrijk maakte, eenvoudigheid, duidelijkheid, waardigheid en kracht vereenigde, en trapswijze in de ontwikkeling der denkbeelden wist op te klimmen. Maar vooral maakte zijne levenswijsheid van voorkomende gelegenheden tot zijn oogmerk gebruik. Behoef ik zijne ontmoeting met Nicodemus, de Samaritaansche en Syrophoenicische vrouw, met de door verkeerden ijver

opgewonden en Jacobus en Johannes, met den rijken jongeling, of met den man, die de bezwaren, aan zijn discipelschap verbonden, niet overrekend had, te noemen? Zoo wel waar Hij zwijgt, als waar Hij spreekt, zelfs in zijne laatste bange ure: alles is niets dan wijsheid. Hoe treffend Hij gebruik wist te maken van de natuurtooneelen, welke Hem omringden, of van de huisselijke of maatschappelijke voorvallen des levens, welke Hem ontmoet waren, om er menige leerzame gelijkenis van te ontleenen, hebben wij reeds vermeld. Hoe leerzaam Hij de gebeurtenissen van den dag of eenige belangrijke doodtijing voor anderen en voor zich zelf wist aan te wenden, kan behalve bij den moord der Galileërs en het instorten van den toren van Siloam (1), waarvan wij straks mede reeds uit een ander oogpunt melding maakten, uit zijne handelwijze bij het vernemen van den dood van Johannes blijken (2). En waar zou ik het einde vinden, indien ik al de gevatte en immer doeltreffende woorden herinnerde, welke in geen' geringe menigte gelijk staan met

(1) Luc. XIII: 1-5. (2) Matth. XIV: 13^a.

dat zoo verstandig ontwijkend antwoord: Geef den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is, of met dat verpletterend gezegde: Zoo wie van ulieden zonder [deze] zonde is, werpe den eersten steen op deze vrouw (1). Ook als Hij achterhoudend moest zijn, zich niet vertrouwend aan degenen, die Hem omringden, was Hij het niet uit zondige stugheid, maar omdat Hij het moest zijn, en als Hij zijne oogmerken verbergde, b. v. toen de discipelen van Emmaus Hem baden om bij hen in te komen, was zijn ontveinzen voor een oogenblik geene veinzerij, maar slechts dat der noodzakelijkste levenswijsheid, opdat Zijn persoon tot op de merkwaardige ontdekking, onder het breken des broods, te beter voor hen verborgen bleef.

Die levenswijsheid worde ook door ons toegepast en nagestreefd! Zij zij ons eigen bij het onderwijs van onze kinderen; zij kruide onze gesprekken! Zij leere ons met het geringste voorval ook winst doen voor onze ziele! Dat zou een vruchtbaar vernemen van het nieuws van den dag zijn, hetwelk anderzins zoo me-

(1) Joh. VIII: 7.

nigmaal beuzelachtig besproken wordt; dat een heilzaam verzamelen van onze gedachten, als de rouwklagers door onze straten omgaan. Van die velerlei levenswijsheid was onze vader Cats en Luiken doortrokken; mogen zij niet wel naast den Bijbel onder onze meest geliefkoosde huisboeken behooren?

ZESDE HOOFDSTUK.

Jesus in zijnen strijd met verzoeking.

Het leven des menschen is in nadruk een strijd. Wat voor den eenen geene verzoeking is, dat is het nogtans voor eenen ander; maar elk heeft zijne verzoeking en alles kan verzoeking worden; het beste zelfs kan overdreven worden en in nieuwe verzoeking brengen. Het rijk der dwaling, der eigenliefde en des wantrouwens; met één woord, het rijk der zonde en des boozen is van wijden omvang, en deszelfs lagen zijn vele en listig. Elk verkeerd grondbeginsel, elk kwaad voorbeeld, elk voorkomend levensgeval, kan eene verzoeking voor ons worden. Het behoeven geene ongewone levensgevallen te zijn

van bijzondere aangelegenheid, op deze is men soms bedacht, de gewone zijn dikwijls de zwaarste. Behoef ik het wel meer voor u te ontwikkelen? Andere zijn de verzoeken van den voorspoed, andere van den tegenspoed, andere die van den rijkdom, andere die der armoede, andere zijn de verzoeken van het huisselijke, andere die van het maatschappelijke leven, andere die van den arbeid: andere die der ruste. Niet alleen komen denkwijze, geloof, grondbeginselen en verkleefdheid aan God en zijne dienst; maar ook, onze tevredenheid, onze zelfbeheersching, onze zelfverloochening, onze zachtmoedigheid, onze blijmoedigheid, zoowel als onze onderwerping, onze dankbaarheid en ons vertrouwen op de proef, ook dan als men niet meer naar den vleesche, maar naar en door den Geest wandelen mag. Hoe ras komt onze zelfzucht, onze aardschgezindheid, onze gehechtheid aan onzen eigen zin, of aan ons gemak, of aan de goederen dezes levens, of onze schepselenliefde, daarbij in het spel. Omzigtigheid in het onderkennen van verzoeken, bedrevenheid in het gebruik van het

beste wapen, het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods woord, het gebed en de wederstand van eenen bezadigden geest: ziet daar wat ons dagelijks behoefte is, vooral wanneer men in eenige uitgebreide betrekking is geplaatst. Maar ziedaar ook juist waarvan de Heer ons het heerlijkste voorbeeld gegeven heeft. Was zijn geheele openbare leven verzoeking van zijn geduld en liefde, ook zelfs onder zijne jongeren en vrienden, die zijne zachtmoedige liefde en zijn leven naar hogere beginselen wel niet miskenden; maar toch ook nog niet geheel verstonden, en vaak onvatbaar waren voor zijn onderwijs, gedurig dezelfde lessen beproevende: vooral is het zijn veertigdaagsch verblijf in de woestijn, werwaarts Hij door den Geest werd weggeleid, en zijn lijden, inzonderheid in Gethsemané, en aan het kruis, waaruit wij zijn verkeer onder zijne verzoeking en leeren kennen. Hoe bedachtzaam waakte Hij, dat geen de minste lust tot iets verbodens zich meester maakte van zijn gemoed. Hoe nauwgezet toetste Hij alles wat Hem voorkwam, aan den wil van God, zijnen Vader, en aan

de Heilige Schriften. Hoe verstandig vergeleek Hij de eene uitspraak derzelve met eene andere, als deze Hem verkeerdelijk uitgelegd, werd voorgesteld. Hoe kloekmoedig wees Hij alle verzoeking met het: „daar staat geschreven,” af. Hoe godvruchtig was Hem elke uitspraak van dien aard eene wet, welke Hij zonder eenig tegenspreken volgde. En hoe vertrouwelijk was zijne toevlugt tot God in het gebed; denkt bij dit laatste vooral aan Gethsemané. Strijden wij dan, mijne vrienden! om in te gaan door de enge poorte. De kracht en de wijsheid van Hem, die met ons zijn wil, is die van den grootsten strijder zelv', die in alle dingen is verzocht geweest gelijk wij, opdat Hij ons, die verzocht worden, zoude te hulpe komen. Waakt en bidt. De geest die in het Hoofd is, zal ook in de leden wonen. En oefent u in het regt verstand der H. Schrift, en in de zalige gewoonte, om tegen over elken lust, die u in verzoeking brengt, een welgekozen bijbelwoord over te stellen; en wat ook in u oprijze, het alles af te wijzen met het: „daar staat geschreven.”

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Jezus in lijden.

Zouden wij het goede van God ontvangen, en niet het kwade? En is wel het lijden van dezen tegenwoordigen tijd te waarden tegen de heerlijkheid daarna volgende? Wanneer wij er ootmoed en lijdzaamheid, eene geoefende onderwerping en vast vertrouwen door leeren, wanneer wij er ons te meer door verbonden gevoelen aan Hem, die ons onder lijden vaak op de meest opmerkelijke wijze ondervinden doet, wie Hij voor de zijnen is, en wanneer wij er ons door leiden laten om te bedenken, niet zoo zeer de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet. Hoe onontbeerlijk hetzelfde intusschen is, om ons te doorlouteren en te toetsen, gelijk het edelste metaal smeltkroes en oven en toets behoeft: zwaar valt het leed dezer aarde te dragen, en veel zelfbeheersching en zelfverloochening wordt er toe vereischt, om de bitterheid van den drinkbeker te verdragen en hem tot den bodem toe te ledigen; dien kelk vol van de heilzaamste

artzenij, welke de Vader ons hier te drinken geeft. Want, zonder ook het ingebeelde verdriet uit, hetwelk wij door onze dwaze kwellingen, hetzij uit ons ligchamelijk gestel, hetzij ook uit gebrek aan ware menschenkennis ontsproten, ons zelven scheppen, is ook dan niet het heirleger van rampen en zorgen talrijk en magtig, met hetwelk de Heere God in zijne wijze liefde onze besmette aarde en onzen levensloop bezoekt, en leerzaam de strijd tegen de verzoekingén, waarmede die slagordenen gewapend zijn? Maar hoe weldadig dan, dat onder de oogmerken van het lijden onzes Heeren, mede zijne ons zoo vertroostende bevoegdheid behoort, om een barmhartig en getrouw Hoogepriester te zijn in de dingen, die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen, daar Hij, in hetgene Hij zelf verzocht zijnde, geleden heeft, ook degenen die verzocht worden, kan te hulpe komen (1), en om ons tevens een exempel na te laten, opdat wij zijne voetstappen zouden navolgen (2). En indien Hij dan verdroeg als Hij wel deed, en daarover leed, zal dan zijn voorbeeld ons

(1) Hebr. II: 17, 18. (2) I Petr. II: 21.

niet des te meer van kracht zijn, die wij het erkennen moeten, dat wij slechts zeldzaam geheel rein en schuldeloos lijden, daar wij immers, al ware het ook slechts uit onbedachtzaamheid, zoo vaak zelve oorzaak gegeven hebben tot de wezenlijke of vermeende verongelijking ons aangedaan, of tot het leed hetwelk ons drukt. Komt, lijdende broeders en zusters! komt, laat ons op dezen oversten Leidsman en Voleinder des geloofs het oog onafgebroken gevestigd houden, en verliezen wij Hem uit het gezigt, gedurig weder op Hem zien. Hebben wij straks van Hem geleerd het lijden niet moedwillig in den mond te loopen, laat ons hier van Hem leeren, als onze beproevingsure gekomen is, ook *met onderwerping te willen lijden*. Het oog der alwetenheid onzes Gods en Vaders leest in het binnenste onzes gemoeds, ten einde het aan te teekenen in zijn hemelsch gedenkboek, of wij den beker, door hem toegereikt, slechts ledigen, omdat wij denzelven *moeten* ledigen, dan of wij denzelven ook *willen* drinken, daarom, omdat Hij het wil. Moet soms onze mond ook klagen: „nu is mijne ziele ontroerd,”

perst soms de brandende smarte, of de heilige schroom, dat dergelijke ontroerenis ons ongeschikt zoude maken om heilig te lijden, de bede af: „Vader! verlos mij uit deze ure!” de herhaalde smeeking ook, als gebogen in het stof, dat zoodanige drinkbeker van ons toch voorbij moge gaan, zou ons niet bevleken, zoo min als zij den Heer heeft bevlekt, als wij er maar bijvoegen van geheel harte, gelijk Hij: „Indien het mogelijk is; maar indien het niet mogelijk is, dat deze drinkbeker van mij voorbij ga, tenzij dat ik Hem drinke, Vader uw wil geschiede!” en, naar het doel van ons lijden geëvenredigd, „maar hiertoe ben ik in deze ure gekomen, Vader! verheerlijk uwen naam!” Zouden wij nu eens *zóó* *bidden*, en dan eens weder *roemen*: „den drinkbeker, dien de Vader mij te drinken gegeven heeft, zal ik dien niet drinken?” ook die *afwisseling* bekommere ons niet: zij was ook dien Eenigen onder de kinderen der menschen niet vreemd. Maar zien wij toe, dat wij ons nooit schuldig maken aan de schrikkelijke misdaad, waardoor het schepsel aan zijnen

Schepper vragen zoude: waarom bestuurt Gij alzoo mijn lot? Neen, Job en Aäron en David, Daniël en de Apostelen en vele bloedgetuigen staan niet slechts als eene wolke van getuigen rondom ons en tegen ons, maar ons aller Hoofd, de Heer zelf, die ons het volmaakste exempel heeft nagelaten, die zijne kracht in onze zwakheid ons aanbiedt, en naar het gebruik van beide, al of niet, door ons gemaakt, ons eens oordeelen zal. En als onze toevlugt tot Gods genade is door zijn bloed met een verbrijzeld zondaarsbarte, en onze lust tot zijnen wil en voorbeeld met wezenlijken strijd, zoowel tegen onzen bedorven aard en wil, als tegen de verkeerde voorbeelden, die zoo besmettend om ons heen zijn, o! dan *mag* en dan *behoort* ook, even gelijk in Hem zelf, het onbezweken *vertrouwen* van ons hart op onzen God en Vader gevestigd te wesen. Dat moge ligt vallen, in den voorspoed, het is een zware strijd als het nacht is om ons heen. En nogtans, dan zult gij daarmede uwen Vader in de hemelen veel meer verheerlijken, dan wanneer gij onder het genot zijner zonnestrallen aan Hem vasthoudt, of wan-

neer gij beginnen zoudt te versagen voor zijne donkerheid. Neen! dan met den Heer geroemd: al verlieten zij mij allen, nogtans ben ik niet alleen, want de vader is met mij. Dan de benden der beproeving, aan welke toegelaten wordt de hand aan ons te slaan, moedig te gemoet gevoerd: ik ben het dien gij zoekt; en onder het bitterste van de smart en zorgen aan den Onzienlijken, als zagen wij Hem, vastgehouden, wetende dat de magtigste, geene magt tegen ons zoude hebben, indien het hem niet van boven gegeven ware, en dat geen ding over ons komen kan, hetwelk niet in het boek zijner wijze, heilige en liefderijke, maar onze bevatting overtreffende raadsbesluiten over ons geschreven staat! Hoe moeilijk dan het kruis ook te torschen valle, tot bezwijkens soms toe, wij willen immers wel vertrouwen, dat Hij alleenlijk wat ons nut is, over ons brengt als over zijne geliefde kinderen in zijnen Geliefden, en het Hem alles overlaten? Soms zijn het menschen door wie de Heere God ons bittere bekers mengen laat: en niet zelden valt het leed, hetwelk ons meer onmiddelijk van boven toekomt, gemakkelijker

te dragen, omdat wij bij hetgene menschen ons aandoen, zoo ligt alleen op de tweede zichtbare oorzaken zien, en omdat wij daarbij dubbele pligten te vervullen hebben, *en* die van eenswillendheid met, en vertrouwen op God, *en* die van zachtmoedigheid en vergevensgezindheid jegens onze beleedigende of vijandige natuurgenoeten. Maar zonder dat konden wij immers in deze laatstgenoemde christelijke deugden niet geoefend worden, noch deelachtig der Goddelijke natuur, gelijk ons is toegezegd (1). Dat moet dus ook zoo zijn ingeweven in den loop onzes levens. Al blijven onze beleedigers en vijanden, die zeker ons heil er niet mede bedoelen, schuldig, de goddelijke toelating is weldadig. O! dan gezien, waarde lezers! op Hem, die te midden van de hemeltergendste bespotting en uitdagingen, bij de duldelooste ligchaamssmartten, aan het pijnlijk hout des kruises zelfs, als Hij gescholden werd, niet weterschold, en als Hij leed, niet dreigde; maar gaf het over dien, die regtvaardiglijk oordeelt, en die, gelijk een lam ter slagtinge geleid, en gelijk een

(1) 2 Pet. I: 4.

schaap dat stom is voor het aangezigt zijner scheerders, alzoo zijnen mond niet op en deed. Hoe geduldig was zijne taal, zelfs tegen Judas en de bende, al was het, dat zij tevens met achtbaarheid was doormengd. Hoe aandoenlijk is zijn herhaald zwijgen, zoo wel als zijn spreken tot den dienstknecht, den hooge priester en den landvoogd; hoe vol waardige verdraagzaamheid, bescheidenheid en zachtmoedigheid; en welk eene alles te bovengaande liefde ademde de bede: „Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.” Dat gevoelen zij ook in ons, hetwelk in Christus Jezus was, wetende dat *God* ons verdrukt, waar *menschen* ons verdrukken, dat degenen die verdrukken, verre boven degenen die verdrukt worden te beklagen zijn, en dat wij zóó alleen volmaakt kunnen worden in de liefde, gelijk de Vader, die in de hemelen is, volmaakt is. Vergeten wij het niet, dat Hij immer gewoon was zijn harte ten hemel te verheffen, dat Hij *lijdend bad en biddend leed*. Gevoelde Hij daaraan zelfs behoefte, hoe worstelden wij die donkere dalen door, zonder veel gebeds? Het gebed maakt het

lijden ligt, en het lijden het gebed krachtig. Vergeten wij het niet, dat Hij *voor de vreugde, die Hem was voorgesteld, het kruis verdragen en de schande veracht heeft.* Heeft Hij zich dat niet geschaamd, hoe veel te minder wij dan, wij zwakken van kracht, en zie daartoe een iegelijk toe, dat wij altijd, dat wij reeds vroeg, eer de kwade dagen komen, bereid mogen wezen om aan ons zelve gegrond rekenschap te geven van de hope, die in ons is. Niets is er, hetwelk het lijden zoo verzwaart, als het gemis van die hoop. En mogen wij ons, door den Geest Gods, die in ons wone, in zulk een lijden oefenen, dan zullen wij ook, met den Heer, *de hoofdbestemming van ons leven kunnen blijven onder het oog houden, te midden der zwaarste smarten, en anderen niet vergeten om ons eigen leed.* Zijne tegenwoordigheid van geest onder alle grieven, Hem gedurig aangedaan, gedurende al den tijd van zijn openbaar leven: zijn arbeid aan Judas tot den einde toe; zijne gesprekken, nadat Hij was heengegaan, tot zijn nachtelijk ontwerp; zijne vermaningen in Gethsemané tot waakzaamheid en gebed: zijn

onderrigt aan de bende, zijn mededoogen met Petrus, zijne goede belijdenis voor Cajafas en voor Pilatus; zijn woord aan de weenende vrouwen; zijn troost aan den boetvaardigen moordenaar: alles getuigt van zijne getrouwheid aan den wil des Vaders over Hem, ter teregtwijzing van zondaren, tot dat zijne lippen zich sloten, en Hij het hoofd buigende, den geest gaf.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

De stervende Jezus.

Mogten zóó onze echtgenooten, kinderen, aanverwanten, vrienden, nog welvaren door ons lijden, als zij zullen gezien hebben ons godzalig verdragen in hope, of liever, wat goddelijke kracht in menschelijke zwakheid vermag. Maar zij Hij ons niet minder ten voorbeelde bij ons sterven, gelijk Stephanus Hem in zijn jongste ure voor den geest had, opdat wij, gelijk Hij de zijnen, de onzen mogen liefhebben tot den einde toe, en ons gelijk Hem, niets overblijve dan van deze wereld heen te gaan tot den Vader. Gebeurt

u die zegen niet onverwacht, gelijk aan sommigen, gebeurt zij u zelfs niet zonder smarte, vertroost er u mede, dat de Heer ook niet zonder veel smarten tot den Vader is heengegaan, en terwijl gij uzelf uwes geloofs en uwes strijds tegen de zonde bewust, uit het schuldverzoenende doel van dat lijden en sterven, ootmoedig, dankbaar en heilig uwen moed ontleent; moge ook die laatste kamp u nog te dieper leeren gevoelen, wat gij den Heer gekost hebt, uwe ziele te naauwer aan Hem verbinden en te vuriger doen danken in den hemel. Laat ons, zóó in Hem geloovende, het aandenken aan onze naderende doodsure, in het einde zoo min, als gedurende de gezonde dagen onzes levens schromen, en er met de onzen van spreken, gelijk Hij er met de zijnen meermalen over sprak. Laat ons, is dat noodig, voor onze overblijvende betrekkingen zorgen, gelijk Hij voor zijne lieve moeder gezorgd heeft, en om de hemelsche hope onze aarsche belangen niet vergeten. Laat ons zóó met gewilgheid heengaan, en door Hem geregtvaardigd en geheiligd, over den dood heen zien op de

vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods, namelijk de verlossinge onzes ligchaams. Zóó schudde eene uit zijne verzoening en voorspraak ontleende zieleruste ons het sterfbed zacht, naar den rijkdom der Goddelijke genade. Zóó spreke onze stervende mond nog menig troostrijk en leerrijk woord. Zóó zij ons einde beter dan ons begin; worde onze geest door ons bevolen in zijne en in des Vaders handen; en blijve ons niet anders over, dan te ontslapen aan zijnen mond.

O Heiland! dood van onzen dood,
 En leven van ons leven,
 Indien mijn schuld, zoo zwaar, zoo groot,
 Mijn hart dan nog doet beven,
 Laat mij dan alles, wat Gij deedt,
 Wat Gij voor mij zoo bitter leedt,
 Tot mijnen troost gedenken.

Zoo 't hart dan nog voor sterven vreest,
 En voor de laatste snikken,
 Och! mogt mij dan uw goede Geest
 Met heil en vreugd verkwikken;
 Weer allen bangen angst dan wijd,
 Opdat ik, in den laatsten strijd,
 De zege weg moog' dragen.

Laat zorg of liefde mijn gemoed
 Aan 't aardſche niet doen hangen,
 Doe mij naar U, mijn eeuwig goed,
 Met alle kracht verlangen;
 Dan roep ik onophoudelijk,
 Kom, haal m', o Jezus! in uw rijk,
 Ja, Amen! ja, kom ſpoedig!

Evang. Gez. CLXXXV: 2, 3 en 8.

B E S L U I T.

Zal het nu bij ééne vlugtige lezing blijven?
 Of zult gij het herlezen, tot dat de Heer u
 als levendig voor de oogen geſchilderd ſta, en
 gij het Hem, als het ware, hebt afgezien,
 hoe men den Vader verheerlijken kan. De
 oppervlakkige en ongeduldige geest des tijds
 doet mij het eerste wel eenigzins vreezen,
 maar ik bevele het Hem aan, die de harten
 openen en heiligen kan. En gij, die het
 gaarne herleest tot dat het gevoelen, hetwelk
 in den Heer was, in u ook zij, en in u over-
 vloedig worde, zoodat gij eens in zegening
 maait hier boven, nadat gij hier in zegening
 gezaaid zult hebben; gij vereenigt u zeker
 gaarne met mij in het voornemen, om bij

de overige Bijbelschriften, ook de Evangelien gedurig te herlezen, opdat Hij ons steeds levendiger in zijn spreken en zwijgen-, en in zijn doen en laten voor oogen sta, en opdat wij ons te gemakkelijker de vraag des echten Christendoms in elk voorkomend geval des levens beantwoorden mogen: hoe zou de Heer hier gehandeld hebben? Gij vereenigt u zeker gaarne met mij in de bede:

Och! dat de Geest door U beloofd,
 Die in U is, gezegend Hoofd!
 Ook ons uw leden meer doe leven!
 Dan leven wij, getrouwe Heer!
 Tot uw' en tot uw's Vaders eer,
 En ons geloof zal vruchten geven.

Evang. Gez. CX: 7.

Bij M. WIL & ZONEN, Drukkers van het Ned. Zendinggenootsch.
worden ook uitgegeven de volgende Kleine Stukjes:

	Cents		Cents
1. Evang. herinn. aan Kranken	10	41. Waarom word ik niet beter	17½
2. Over het nuttig Kerkgaan	7½	42. Wie zijn, hier op aarde, de gelukkigste menschen . . .	15
3. Over het doen v. Belijdenis	7½	43. Gedenk te sterven	15
4. Een woord voor menschen, die niet ter kerk kunn. gaan	7½	44. Het Voorbiden, een pligt der Christelijke liefde.	12½
5. Het Christend. beschaamd door Heidenen	10	45. Opw. tot getrouwde deelne- ming in het Maand. Gebed.	17½
6. Ev. herinn. aan Bedroefden	15	46. Troostw. voor Christenen . . .	15
7. Evangelis. herinneringen aan Vaders en Moeders . . .	15	47. Bijbels Leesb. voor Krank.	15
8. Een woord aan Vaders en Moeders over den Doop.	03	48. Iets uit het leven van Felix Ness, Pred. der Waldenzen	20
9. Over het allerbeste Boek.	7½	49. Het Geloof in Jezus Chris- tus, naar Joh. VI	20
10. Onderw. over het Bijbellez.	20	50. De Christel. Oefenschool.	20
11. Het leven van den Heer Jezus	7½	51. De Goede Herder	17½
12. Iets over het Avondmaal . . .	12½	52. Bijbelsch Onderwijs over 's Menschen bekeering	17½
13. Opwekking tot de huisse- lijke Godsdienst	12½	53. Genade en Pligt	17½
14. Zamenpraak tusschen drie vriend. over de Wedergeb.	07½	54. Geschenk aan allendie Gods woord mogen houren	17½
15. Het lev. van William Kelly	10	55. De Zelfbeproeving	17½
16. Drie zamenapr. tusschen een Leeraar en een Huism.	10	56. Het wandalstkind, des Lichts	17½
17. Het dorp Eerenhoef, tot verigen welvaart hersteld.	20	57. Een woord aan allen die gaarne het beste voorbeeld wenschen na te volgen.	17½
18. Het nadeel van het bij de straat loopen der kinderen	12½	58. Iets over het Geweten	17½
19. Waarsch. tegen de Ontucht	—	59. Christel. Godavrncht, geen Dweeperij	17½
20. Iets voor herstelden uit krankheid	12½	60. Geschied. v. Johannes Eliot.	17½
21. Iets voor Gevangenen	25	61. Een woord over onzen Geestelijken wasdom	12½
22. Geschenk der Christelijke liefde voor kinderen	20	62. De Christen	15
23. Geschenk voor Lidmaten . . .	15	63. Aanprijzing van een god- vruchtig huiselijk leven	15
24. Heb ik wel genoeg voor de eewigheid?	12½	64. Herinn. van een' Dorpsl.	12½
25. Tweede Gesch. der Christe- lijke liefde voor kinderen	15	65. Wenken omtrent het ge- brek aan schuldgevoel	15
26. Voor Dienstboden	17½	66. Handl. tot de Algem. Kaart der Christel. Zendingap.	30
27. Over de Peesten	12½	67. De wederzijdsche pligt. in het Christel. leven	17½
28. Iets voor Armen	7½	68. De ware vooruitgang	10
29. Jezus, de Geneesmeester . . .	10	69. Gods hoogheid en der Men- schen geringheid, naar Jez. XL: 12—18	10
30. Evang. herinneringen aan oude Liederen	15	70. Hoe wil de Heer dat zijne Discipelen omtrent Hem zullen gezind zijn	10
31. Verzamel. van herz. brie- ven en opwekk. verhalen	12½	71. Godsdienstigh. uit nood.	10
32. Opwekk. tot wetleyredenh.	12½	72. Bidt zonder ophouden	12
33. Een goed woord aan Chris- ten-ouders over de opvoed.	15	73. Het beste Avondmaalskleed.	12
34. Franke, de kracht des Gel.	12½	74. Daniël	20
35. Schets van het leven van Afrikaner	7½	75. De beste Fakkel	10½
36. Waarschuwing tegen het kwaadspreken	7½	76. De vriendschap der wereld.	8
37. Iets over de Zelfkennis . . .	15	77. Wat doet men voor Israël?	12½
38. Een woord van onderrigt en troost in Sterfhuizen	20	78. Maria, de Moeder des Heeren.	17½
39. Men doet niet wat men kan	12½	79. De levensav. van Vader Jacob	12½
40. Vriendel. raad aan zwaar- moedigen	15	80. Hettiofheb. der verschijning van Christus	9½

